

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р **Младен Евтимов Овчаров**, д.м.

Клиниката по неврохирургия на УМБАЛ „Д-р Георги Странски“, гр.
Плевен

назначен за официален рецензент съгласно заповед на Ректора на МУ – Варна № Р-109-
188/15.03.2023г

На основание чл. 45, ал. 1 и 2 от Правилника за развитие на академичния състав в
МУ – Варна

Относно защита на дисертационен труд на д-р **Стефани Мариянова Тодорова**, на
тема: „**ЕНДОСКОП - АСИСТИРАНА ЕВАКУАЦИЯ НА ХРОНИЧНИ
СУБДУРАЛНИ ХЕМАТОМИ**” с научен ръководител: проф. д-р Явор Петков Енчев,
д.м.н.
за придобиване на образователна и научна степен “Доктор”, област висше образование
7. „Здравеопазване и спорт“ по професионално направление 7.1 „Медицина“ и научна
специалност 03.01.41. “Неврохирургия“.

1. Общо представяне на процедурата и документацията:

Научното жури е назначено със заповед на Ректора на МУ – Варна № Р-109-188/15.03.2023г. Рецензията е изготвена след запознаване с цялата предоставена документация и е съобразена със Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото приложение и Правилника за развитието на академичния състав в Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов“ – Варна.

Докторантът д-р Стефани Мариянова Тодорова представя комплект материали на хартиен и електронен носител, които отговарят на изискванията на процедурата за придобиване на образователно-научна степен „Доктор“ от Правилника за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ). Комплектът документи съдържа: автобиография, дисертационен труд и автореферат, списък и копия на публикациите, свързани с дисертацията и необходимите нотариално заверени копия на дипломи, авторска справка за съответствие с минималните национални изисквания, декларации за оригиналност и за достоверност на представените документи за защита.

2. Кратки биографични данни:

Д-р Стефани Мариянова Тодорова е родена в гр. Разград през 1992г. През 2011г. завършва НГХНИ „Константин Преславски“ – гр. Варна с отличен успех. През 2017г. завършва специалност Медицина към МУ "Проф. Д-р Параскев Стоянов" - Варна. След дипломирането си е назначена в Клиниката по неврохирургия към УМБАЛ "Света Марина" ЕАД – Варна като лекар-ординатор. От 2018г. е специализант, а от 2019г. е докторант към Катедра Неврохирургия и УНГ болести към МУ - Варна. От 2020г. е асистент към Катедра Неврохирургия и УНГ болести на МУ - Варна. През годините като студент по медицина е зачислена за демонстратор към Катедрата по Неврохирургия и УНГ болести, МУ - Варна.

3. Актуалност на темата и значимост на дисертационния труд:

Темата на дисертационния труд засяга значим проблем в неврохирургичната патология и лечението на пациенти с хронични субдурални хематоми. Техният брой нараства в световен и национален мащаб поради основните фактори - застаряването на населението в комбинация с разпространения прием на антикоагуланти и/или антиагреганти. Този проблем се явява сериозно предизвикателство пред общественото

здравеопазване в страната ни, свързан е с нарастващите изисквания и технологични възможности за лечение и грижи на пациентите.

4. Структура и съдържание на дисертационния труд:

Дисертационният труд съдържа 115 страници, включващи 3 таблици, 37 фигури, и 15 снимки. Цитирани са 201 литературни източници, от които 3 на кирилица и 198 на латиница. Трудът е структуриран както следва: въведение, пет глави, изводи, заключение, приноси, използвана литература.

Литературният обзор е в рамките на 42 страници, оформен и структуриран много добре. В него проличава отличната информираност на докторанта по темата, системност и широк обхват на разглежданата проблематика. От задълбоченият преглед на литературата по темата на водещи в нашата страна и чужди автори, и документи се разкрива същността и значимостта на изследвания проблем.

Направените цитирания са правилно обозначени и описани. Използван е широк кръг от литературни източници от българската и най-вече от световната медицинска научна литература по темата.

Във втора глава на дисертационния труд са описани целта, задачите и хипотезата на изследването. Целта на дисертационния труд е формулирана точно, ясно и обобщава основната стратегия на докторанта - да се направи оценка на ендоскоп-асистирана евакуация на хронични субдурални хематоми. Посочени са седем задачи, релевантни на целта, които са конкретни и реалистични. Формулирана е една хипотеза, която е отправна точка на дисертационния труд с отчитане на ендоскоп-асистираната евакуация на хроничните субдурални хематоми, като безопасен и ефективен метод за пациентите, включително и при тези в напреднала възраст, като се явява минимално инвазивен хирургичен метод на лечение с благоприятен изход от заболяването.

В изследването са включени общо 151 пациенти, които са преминали оперативно лечение по повод хроничен субдурален хематом. Разпределението според пола е както следва: 108 мъже и 43 жени. Средната възраст е 70.56 г., като стандартното отклонение е 13.98 .

Анализът на местоположението на субдуралните хематоми показва, че преобладават едностранните хронични субдурални хематоми (74.2 %) спрямо двустранните (25.8 %), като от едностранните преобладават левостранните субдурални хематоми (45.7 %). Средната продължителност на престоя на пациентите в лечебното заведение е 6 дни $\pm$ 3.7 дни (3-34 дни). Средния размер (ширина) на субдуралния хематом е 15.5 мм $\pm$ 10.07 мм, като варира от 4 мм до 67 мм.

Представените резултати са структурирани според поставените задачи. Всички анализи са подредени систематизирано и богато онагледени, което подпомага тяхното възприемане и изводи. Дисертантът прави съответен анализ на получените резултати.

5. Методика и организация на изследването:

Използваните методи са подробно и изчерпателно описани. Изследването е с ретроспективен характер и е проведено за периода 2011-2021 г. Представеният материал е достоверен, убедителен и достатъчен за логично представените резултати и обобщени изводи. Получените резултати са обработени, чрез статистическите методи – вариационен, дисперсионен, корелационен и сравнителни анализи, анализ за оценка на риска.

Резултатите от настоящото изследване показват, че пациентите с хСДХ, които съобщават за употребата на алкохол са 11.9 %, а тези, които приемат антикоагуланти са 17.7 %. Пациентите с хематологични заболявания са 4.6 %, които се характеризират с продължителен болничен престой, усложнена клинична картина и в повечето случаи летален изход.

Представени са прецизни индикации и контраиндикации за интраоперативно приложение на невроендоскоп при евакуацията на хронични субдурални хематоми, както и Протокол за интраоперативно приложение на ендоскоп при неврохирургично оперативно лечение на хронични субдурални хематоми. Допълнително са формулирани препоръки за интраоперативното приложение на ендоскоп при неврохирургичното лечение на болни с хронични субдурални хематоми.

6. Резултати, дискусия и изводи:

Резултатите от настоящото изследване показват, че ендоскопската асистирана евакуация на хроничните субдурални хематоми може да бъде безопасна и ефективна оперативна техника.

Резултатите са представени в таблици и диаграми с подходящ дизайн, които съдържат статистически данни, необходими за бързото възприемане на значимите разлики. Получените резултати и тяхното обсъждане, отговарят изцяло на формулираната хипотеза, цел и задачи от докторанта, като анализът на представените резултати дава възможност за логично достигане до изводите.

Направената дискусия и сравнителен анализ, с резултати от сходни проучвания в чужбина. Дискусията следва логиката на проучването и аргументирано коментира резултатите.

Формулирани са шест обобщени извода, които произтичат правилно и логически от анализа на резултатите. Считам, че биха могли да бъдат повече, като се има предвид събраните емпиричен материал и данни. Изводите са конкретни, но в същото време и изчерпателни и отразяват получените от изследването най-важни заключения.

Научният труд е добре структуриран, написан е в стандартния академичен стил на изложение, ясно и конкретно. От изложението на литературния обзор, поставените задачи, получените резултати и направените изводи личи способността на автора хронологично и последователно да проследи проблематиката на научната тема и логично да анализира получените данни. Въз основа на тези качества, прави и съответните обобщения и впоследствие значими изводи, притежаващи научно-теоретична и научно-практическа стойност.

7. Приноси и значимост на научния труд:

Приносите изведени в настоящия научен труд са резултат от научната и практическата дейност на докторанта, а именно:

- Представена е обстойна характеристика на пациентите с хроничен субдурален хематом, като са оценени рисковите фактори и е създаден рисков профил на пациента.
- Доказана е ефективността на невроендоскоп-асистираната евакуация на субдуралния хематом пред класическата оперативна интервенция.
- На базата на обстоен анализ на съществуващата специализирана литература и резултатите от проучването са формулирани индикации и контраиндикации за приложението на невроендоскоп-асистирана евакуация на субдурален хематом.
- Въведен е протокол за интраоперативно приложение на ендоскоп при неврохирургичните оперативни интервенции на хронични субдурални хематоми в Клиниката по неврохирургия на УМБАЛ "Св. Марина", гр. Варна като рутинен метод на оперативно лечение.
- Формулирани са препоръките за интраоперативното приложение на ендоскоп при неврохирургичното лечение на болни с хронични субдурални хематоми на базата на статистическа обработка и анализ на данните.

8. Автореферат и публикации по дисертационния труд

Авторефератът е подреден добре и отговаря на изискванията, като отразява основните резултати, постигнати в дисертацията. Разработен е в обем от 56 страници,

илистриран с фигури и таблици. Правилно структуриран, написан с ясен и точен език отразява в пълнота разработената проблематика и изводи.

Във връзка с дисертационния труд докторантът представя 1 публикация, в която е водещ автор. Публикацията е отпечатана в специализирано международно издание на английски език: Todorova S: Endoscopically – assisted evacuation of chronic subdural hematoma – new gold standart?, International Bulletin of Otorhinolaryngology. 3/2022, 10-13.

Заклучение:

Разработеният и представен за защита дисертационен труд на д-р **Стефани Мариянова Тодорова**, на тема: „**ЕНДОСКОП - АСИСТИРАНА ЕВАКУАЦИЯ НА ХРОНИЧНИ СУБДУРАЛНИ ХЕМАТОМИ**” с научен ръководител: Проф. д-р Явор Петков Енчев, д.м.н. е свързан с важна, актуална и социално значима патология в неврохирургията, правилно е структуриран и отговаря на съществуващите нормативни изисквания. Докторантът притежава нужните теоретични знания, демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Дисертационният труд на д-р Стефани Мариянова Тодорова представлява напълно завършен научен труд посветен на актуален проблем с прагматична стойност в неврохирургичната практика. Дисертантът е представил достоверни резултати и е направил съответстващи изводи в дисертационния труд с определено значимо клинично приложение. Ето защо считам, че докторантът д-р Стефани Мариянова Тодорова отговаря напълно на изискванията и критериите за присъждане на общообразователна и научна степен „Доктор” в докторска програма по „Неврохирургия”, за което гласувам положително!

27.04. 2023г.

Плевен

Изготвил:

доц. д-р Младен Евтимов Овчаров, д.м.

